

N:o 24.

Ank. till Riksd. Kansli den 3 Mars 1881, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om eftergift och lindring i fråga om återbetalningen af oguldna återstoden af det till sänkning utaf sjöarne Kalfven och Fegen beviljade statslån.

(R. A.)

I en inom Andra Kammaren väckt och till Stats-Utskottet remitterad motion (N:o 93) hafva Herrar *Aug. Börjeson* och *S. F. Norén* hemställt, att Riksdagen måtte för sin del bevilja bolaget för sänkning af sjöarne Kalfven och Fegen eftergift af halfva återstoden af dess undfångna statslån samt någon lämplig lindring i betalningsvilkoren för den återstående hälften af samma lån.

Till stöd för denna hemställan anföres i motionen, hufvudsakligen, att, sedan ett bolag, bestående af sex personer, år 1857 bildats för att genom sänkning af vattenytan i nämnda sjöar, Kalfven och Fegen, jemte dermed sammanhängande vattendrag, enligt vederbörande förrättningsmäns uppmätning och afvägning torrlägga 897 tunnland vattendränkt och vinna omkring 600 tunnland förut af vatten helt och hållet öfversvämmad mark, hade bolaget hemsökts af åtskilliga svårigheter och rättgångar dels med anledning deraf att ett såg- och qvarnverk jemte ålfiske måst utdömas och af bolaget inlösas, mot hvilken inlösen egarne genom rättgångar och på mångahanda vis trädt hinderligt i vägen, dels derigenom att flere af de strandegare, som från början önskat arbetets företagande och undertecknat ansökan till rege-

ringen om tillåtelse dertill, sedan förenat sig med motståndare till företaget för att bereda bolaget svårigheter; att lösen för nämnda vattenverk och förberedande processer kostat bolaget omkring 33,000 kronor, redan innan det egentliga arbetet kunnat påbörjas; att det statslån å 34,700 kronor, som år 1868 beviljades, räckt föga utöfver de kostnader, bolaget då redan ådragit sig; att, när arbetet skulle börja, en ny svårighet mött, i det att arbetslönerna under årens lopp stegrats, hufvudsakligen derigenom att tjenare och daglönare i massa begåfvo sig till de orter, der jernbanebyggnader pågingo; att arbetet till följd häraf under åratals dels lamt bedrifvits och dels af brist på medel legat alldeles nere; att likväl efter de otroligaste ansträngningar det af olyckan hemsökta bolaget, hvars delegare redan från företagens början saknade andra tillgångar än de små hemmansdelar de bebodde, med ett skuldbelopp af öfver 96,000 kronor år 1878 bragt det förut knappt mer än påbörjade företaget till slut; hvarefter arbetet samma år blef af vederbörande afsynadt och godkändt; men att strandegarne derefter nekat icke blott att öfvertaga den förbättrade och vunna jorden till det pris, hvartill den belöpte sig enligt kostnaderna, utan äfven att öfverlåta åt bolaget såväl egande- som nyttjanderätten till den del deraf, som vederbörande förrättningsman tilldömt detsamma, hvarigenom nya rättegångar och tvister uppstått, hvilka ännu icke vore afslutade; samt att det lilla bolaget, som nu trycktes af en skuld för arbetets utförande och dermed förenade kostnader, öfverstigande 100,000 kronor, hvilket belopp ingalunda kunde betäckas af värdet på den del af den torrlagda och vunna marken, som lagenligt skulle bolaget tillfalla, genom sin sträfvan att utföra det allmännyttiga företaget, som det åtagit sig, råkat i en högst brydsam ekonomisk förlägenhet, och, efter att fyra år hafva afbetalt amortering och räntan på statslånet, nu, för att räddas från fullständig undergång, anropat Kongl. Maj:t om afskrifning af hälften af den återstående skulden till statsverket och om lindring i betalningsvilkoren för den andra hälften; hvarom dock icke nådig framställning till Riksdagen gjorts.

Beträffande ifrågavarande lån får Utskottet upplysa, att lånet, med bifall till en af Kongl. Maj:t derom aflåten nådig proposition, till belopp af 34,700 kronor blef af 1868 års Riksdag beviljad till sänkning af sjöarne Kalfven och Fegen i Kalfs socken och Kinds härad af Elfsborgs län, för hvilket företag kostnaden ursprungligen beräknats till 69,418 kronor, men, enligt uppgift af Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader, i verkligheten uppgått till 96,387 kronor 17 öre; att, enligt de vid lånets beviljande gällande vilkoren, efter tre års förlopp från slutet af det år, hvarunder lånemedlen utbekommits, åtta

procent af hela den lyftade lånesumman borde årligen erläggas, af hvilken annuitet ränta skulle godtgöras efter fem för hundra å obetalda kapitalbeloppet och det öfriga utgöra afbetalning derå; att, efter det lånet den 24 September 1868 utbetalts, detsamma i öfverensstämmelse med nämnda bestämmelse fått räntefritt innehafvas under åren 1869, 1870 och 1871; att derefter 1873 års Riksdag, med bifall till en af Kongl. Maj:t aflåten nådig proposition, medgifvit det försträckningen finge af delegarne i företaget räntefritt innehafvas intill slutet af år 1875 och således tiden, då stadgad annuitet å berörda försträckning första gången skulle erläggas, framflyttas till den 31 December 1876; att lånets oguldna kapitalåterstod för närvarande utgör 31,320 kronor 72 öre; samt att ränta å lånet är betald för tiden till och med den 20 Juli 1880.

Utskottet har funnit sådana omständigheter beträffande ifrågasvarande bolag och det af detsamma utförda arbete förefinnas, att någon ytterligare lindring i de fastställda betalningsvilkoren, utöfver den år 1873 medgifna, torde vara af billighet påkallad. Kostnaden för sjösänkningen beräknades, såsom ofvan nämnts, till 69,418 kronor, men uppgick i verkligheten till 96,387 kronor 17 öre, genom hvilken ökade utgift bolaget naturligtvis kommit i en helt annan ställning än vid statslånets beviljande förutsattes.

Ett annat för bolaget synnerligen menligt förhållande består deri, att, ehuru arbetet ursprungligen påräknades att blifva färdigt den 1 Oktober 1870, har arbetstiden blifvit så utsträckt att, efter flera särskilda, af Kongl. Maj:t medgifna förlängningar af densamma, sjösänkningen fullbordats först i Augusti månad år 1878, således nära tre år efter utgången af den tid, 1875 års slut, till hvilken räntefrihet bolaget beviljats, under hvilken tidrymd af nära tre år bolaget alltså, utan afkastning af sin egendom, haft att vidkännas ränta å sin skuld.

Med hänsyn härtill och i betraktande af det gagn, som, på sätt Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader i afgifvet underdånigt utlåtande vitsordat, genom sjösänkningen åstadkommits i afseende å frostens förminsande i orten och den torrlagda markens vinnande för odling, samt af de stora svårigheter, bolaget vid arbetets utförande varit underkastadt och hvilka till ej ringa del synts bero på förhållanden, som vid andra enahanda arbeten ej förefunnits, har Utskottet ansett sig ega skäl förorda någon ytterligare eftergift i betalningsvilkoren, om ock en sådan eftergift ej torde böra lemnas i det omfång, motionärerne begärt, och ej heller på något sådant sätt, som kunde för staten medföra nämnvärd uppoffring.

Enligt de nu gällande vilkoren, hvilka bär ofvan angifvits, utgör

annuiteten å lånet åtta procent af lånesumman 34,700 kronor, af hvilken annuitet fem procent ränta å obetalda kapitalbeloppet först beräknas, och återstoden utgör afbetalning å kapitalet. Utskottet har ansett det tillmötesgående billigtvis kunna bolaget beviljas, att erläggandet af denna, till 2,776 kronor om året uppgående annuitet något uppskötes till dess medelst uppodling af den genom sjösänkningen vunna jorden bolagets ställning kunnat förbättras och afkastningen af dess egendom höjas. Den tidrymd, för hvilken ett sådant anstånd borde beviljas, har syns Utskottet lämpligen kunna till fem år bestämmas; och har Utskottet ansett ränta böra af bolaget staten godtgöras äfven för den tid, hvarför anstånd med annuitetens erläggande sålunda beviljats, vid hvilket förhållande statens uppoffring komme att inskränkas till räntan å de obetydliga räntebelopp, som eljest skolat under samma tid erläggas, äfvensom till en något framflyttad återbetalning af kapitalet.

Utskottet hemställer alltså,

att Herrar Börjesons och Noréns ifrågavarande motion må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver, att bolaget för sänkning af sjöarne Kalfven och Fegen må befrias från skyldigheten att under de fem åren från och med 1881 till och med 1885 erlägga föreskrifven ränte- och kapitalbetalning å det till belopp af ursprungligen 34,700 kronor bolaget beviljade lån, med skyldighet för bolaget att efter omförmälda fem års förlopp vid hvarje års slut erlägga den vid lånets beviljande bestämda annuitet af åtta procent å ursprungliga lånesumman, af hvilken annuitet först skall beräknas och afgå fem procent ränta å återstående kapitalskulden, i den mån sådan ränta är ogulden och, med iakttagande af 1868 och 1873 års Riksdags beslut om viss tids räntefrihet, bör utgå, samt återstoden utgöra kapitalafbetalning.

Stockholm den 3 Mars 1881.

På Stats-Utskottets vägnar:

E. KEY.

Reservation:

af Herrar *Sven Nilsson* och *Ola Andersson*.

Herr *L. M. Nordenfelt* har begärt få antecknadt, att han hos Utskottet icke deltagit i behandlingen af förevarande ärende.

N:o 25.

Ank. till Riksd. Kansli den 3 Mars 1881, kl. 2 e. m.

Memorial, i anledning af Statskontorets underdåniga berättelse angående undsättningsfonden.

(R. A.)

Kongl. Maj:t har, på sätt vid flera föregående riksdagar egt rum, till Stats-Utskottet öfverlemnadt den af Statskontoret senast afgifna underdåniga berättelse angående undsättningsfonden; utvisande denna berättelse med tillhörande bilagor:

att nämnda fonds tillgångar, efter afdrag af skulderna, utgjort vid 1878 års början 1,076,514 kronor 11 öre och vid samma års slut 1,072,590 kronor 59 öre;

att under åren 1874—1880 till Riksgäldskontoret levererats för hvardera af åren 1873—1879 ett belopp af 1,120 kronor, utgörande ränte- och kapitalafbetalningar å de låneunderstöd till allmänna arbeten, som med tillhoppa 14,000 kronor anvisats till utgående från det vid 1869 års riksdag beviljade extra anslag å 340,000 kronor till lindrande af den nöd, som i åtskilliga delar af riket var rådande till följd af derstädes under år 1868 inträffadt missväxt;

att, jemlikt Kongl. Maj:ts nådiga bref den 17 Oktober 1879, till